

Handläggare
Jan Franzén

Datum
2018-01-12

Diarienummer
PBN-2015-0039

TJÄNSTESKRIVELSE

PLAN- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

Bildande av naturreservatet Hammarskog

Förslag till beslut

Plan- och byggnadsnämnden föreslås besluta

att ställa sig bakom stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Hammarskog, och

att uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter samt ge övriga intressenter i ärendet enligt sändlista möjlighet till yttrande.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsförvaltningen har på uppdrag av plan- och byggnadsnämnden tagit fram ett förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Hammarskog. Plan- och byggnadsnämnden beslutar att ställa sig bakom förslaget och uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter och ge övriga intressenter i ärendet enligt sändlista möjlighet till yttrande.

Ärendet

I översiktsplanen för Uppsala kommun från 2016 (ÖP 2016) föreslås att Hammarskog ska skyddas och att reservatsutredning pågår.

Gatu- och Samhällsmiljönämnden har 2015-04-08 beslutat att föreslå Plan och byggnadsnämnden att initiera reservatsbildning i Hammarskog.

Plan och byggnadsnämnden har 2015-05-21 beslutat att uppdra åt Stadsbyggnadsförvaltningen att ta fram förslag till beslut och skötselplan för naturreservat i Hammarskog.

Innan kommunen kan föra naturreservatsärendet till beslut måste föreläggande och samråd

ske i enlighet med gällande bestämmelser i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Tiden för yttrande för sakägare får inte sättas kortare än en månad från delgivning av förslaget.

Stadsbyggnadsförvaltningen

Mats Norrbom
Direktör

Bildande av Hammarskogs naturreservat

Uppsala kommun

2018

Förslag till beslut

- Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklaras Hammarskog som naturreservat. Reservatet har en avgränsning som framgår av beslutskarta, bilaga x,
- Naturreservatets namn ska vara *Hammarskogs naturreservat*,
- För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter samt föreskrifternas ikraftträdande ska gälla för naturreservatet,
- Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart, även om de överklagas,
- Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Uppsala kommuns kommunfullmäktige en skötselplan, bilaga x,
- I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och vad som följer av 21 § samma förordning är Uppsala kommun förvaltare för naturreservatet.

Reservatets syfte

Syftet med reservatet är att bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandeintressen utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till fritid och naturupplevelser samt att bevara livsmiljöer för biologisk mångfald och för skyddsvärda arter.

Precisering av syftet

Mer specifikt är syftet att vårda och bevara samt vid behov återställa områdets landskapsbild med omväxlande Mälardalsnatur vilket innefattar variationsrik skog, odlingslandskap och vassrik strand med dess ekosystem. Reservatets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, biologisk mångfald och skönhetsvärden.

Verksamhet inom reservatet med anknytning till friluftsliv, besöksnäring, naturpedagogik samt verksamheter vid Hammarskogs herrgård ska utvecklas så att reservatet blir tillgängligt och för framtiden ett kulturellt levande och attraktivt närområde till Uppsala stad.

Syftet ska uppnås genom att:

- reservatet förvaltas utifrån skydd och utveckling av ett attraktivt och tillgängligt område för besökare där det finns möjlighet att bedriva och utveckla olika former av friluftslivsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet,
- särskilt värdefull skog undantas från konventionellt skogsbruk för utveckling till naturskog och gammal löv- och blandskog. Viss skötsel i form av frihugning av värdefulla träd, liksom främjande av värdefulla strukturer såsom död ved tillåts dock. Detsamma gäller åtgärder som främjar värden för friluftslivet. I övriga skogar bedrivs ett rekreations- och naturvårdsanpassat småskaligt skogsbruk. En variation i skogsbiotoper som främjar såväl flora och fauna som upplevelsevärden för det rörliga friluftslivet eftersträvas,
- fortsatt hävd av odlingsmarkerna genom främst åkerbruk och betesdrift,
- varsamt sköta våtmarksområden genom fortsatt dämning för att förhindra uttorkning och

igenväxning,

- reglerad jakt med jaktfritt område,
- undvika användning av konstgödsel, bekämpningsmedel och påverkan genom utdikning,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer.

Skäl för kommunens beslut

Området är ett för friluftslivet tillgängligt, kulturpräglad naturområde med värdefulla naturmiljöer i form av äldre skog, våtmarker och kärr, sötvattenstrand och öppet kulturlandskap med ängs- och betesmarker, äldre herrgårdsmiljö med torp samt landskapselement som odlingsrösen och fornlämningar.

Området har stora friluftslivsvärden kopplade till tätortsnära naturupplevelser, naturpedagogik, kulturlandskap, herrgårdslandskap, vinteraktiviteter, vandringsleder, fågelskådning.

Området hyser en skyddsvärd flora och fauna.

Områdets värden kan skadas av exploaterande verksamheter, konventionellt skogsbruk eller annan skadegörelse på mark och vegetation. Områdes hävdgynnande miljöer missgynnas av svag hävd och våtmarkerna missgynnas av igenväxning och uttorkning.

Naturreservat är det mest lämpliga instrumentet för att långsiktigt skydda området från ändrad mark- och vattenanvändning och säkerställa den skötsel som behövs för att bevara och utveckla områdets värden.

Föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder mot att de åtgärder som anges i gällande skötselplan utförs eller utgöra hinder mot mindre arbetsföretag som krävs för den normala skötseln av området eller normal drift och underhåll av befintliga anläggningar.

Enligt 7 kap 7 § miljöbalken kan Miljö och hälsoskyddsnämnden Uppsala kommun meddela dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken mm om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täktverksamhet eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden, prospektera eller bortföra torv, mineral eller annat geologiskt material,
2. gräva, schakta, utfylla, hacka, borra, mejsla, spränga, muddra eller skada mark, block, sten eller botten,
3. tippa, fylla eller anordna upplag annat än tillfälligt (högst tre månader) för jordbruket, skogsskötsel, underhåll av stigar, gång- eller cykelväg, väghållning eller annat upplag i

- samband med området skötsel,
4. uppföra mast, torn eller vindkraftverk,
  5. uppföra ny byggnad eller anläggning, annat än byggnad eller anläggning som behövs för reservatets förvaltning och för friluftslivets utveckling,
  6. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel på åkermark inom en skyddszon på 6 meter från diken,
  7. avverka träd eller buskar, eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfällor eller utföra andra skogliga åtgärder som gallring och skogsplantering,
  8. bedriva energiskogsodling eller julgransodling på åkermark, skogsplantera betesmark, åkermark eller åkerholmar,
  9. bedriva jakt inom område som framgår av karta, bilaga xx. Förbudet omfattar inte skydds jakt samt jakt på vildsvin,
  10. bedriva jakt under lör-, sön- och helgdagar inom område som framgår av karta, bilaga xx.

Undantag från föreskrifterna anges under D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till mark och vatten förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

11. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning och underhåll av reservatsskyltar, vägvisare, upplysningsskyltar och liknande arrangemang,
12. anläggande och underhåll av vägar, stigar, parkeringsplatser, leder, raststugor, mindre vindskydd, tältplatser, badplatser, stängsel, spärrar, bänkar, bord, informationstavlor, vedförråd, toalett eller liknande anordningar,
13. genomförande av naturvårdande skötselåtgärder genom naturvårdsinriktat skogsbruk, tillskapande av död ved, bete, slåtter, fräsning av stränder eller liknande åtgärder,
14. undersökning och dokumentation av växt- och djurlivet, andra natur – och kulturhistoriska förhållanden och friluftsliv samt av mark – och vattenförhållanden.
15. uppförande av byggnad eller anläggning i enlighet med reservatets syfte på föreskriftsområde "anläggningsområde" enligt föreskriftskarta i bilaga 3A.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordning i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

16. gräva, borra, spränga, måla eller på annat sätt skada botten, berg, jord eller sten,
17. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller gräva upp växter
18. skada eller störa djurlivet,
19. medföra okopplad hund,
20. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark,
21. parkera motorfordon och husvagn/husbil annat än på därför upplåtna och iordningställda

- platser,
22. rida och cykla utanför anvisad led eller stig,
  23. framföra el-cykel som avviker från Transportsstyrelsens definition om elassisterad cykel,
  24. samla in insekter och andra ryggradslösa djur med undantag för håvning eller plockning av enstaka individer för artbestämning eller tillfällig insamling inom pedagogisk verksamhet,
  25. att sätta upp tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftslivsverksamhet,
  26. för längre tid än ett dygn i följd förankra båt eller lägga upp båt, kajak eller roddbåt på land vid samma strand med undantag för uppläggande på anvisade platser,
  27. tälta längre tid än två dygn i följd på samma plats,
  28. elda på annan plats än vid iordningställda eldplatser,
  29. utan tillstånd från förvaltaren anordna större (över 150 deltagare) tävlingar eller andra arrangemang.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna under C gäller inte inom tomt- och gårdsplats - zon G; bebyggelse, bilaga 3.

Utän hinder av föreskrifterna under A och C är det tillåtet:

30. för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
31. för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att avverka träd som efter fackmannamässig bedömning anses motverka reservatets syfte eller som utgör en säkerhetsrisk för människors hälsa, miljö eller egendom,
32. för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra åtgärder som krävs för normal drift på mark och i vatten, underhåll och skötsel av områdets anläggningar, vägar, stigar eller för åtgärder som framgår av till naturreservatet gällande skötselplan,
33. för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att framföra motorfordon utanför anvisade vägar om det behövs för områdets förvaltning och skötsel,
34. för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra nödvändig insamling för dokumentation av växt och djurlivet,
35. för Naturskolans verksamhet att genomföra fältundervisning och därvid nödvändig insamling av djur och växter, insamla naturmaterial, uppföra tillfällig eldstad och mindre kojor och gömslen och liknande verksamhet
36. för markägaren att bygga enkla övernattningsbyggnader för friluftsliv och besöksnäring i områden angiven på karta xx bilaga xx
37. för markägaren att anlägga campingområde på anläggningsområde angiven på karta för Förvaltningsinriktning, bilaga 3,
38. nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning, oljeutsläpp och sjukvårds-, polis- eller räddningsåtgärder,
39. för reservatsförvaltaren eller arrendator och djurhållare att använda vallhund vid djurhållning,
40. för innehavare av ledningsrätt för el- och teleanläggningar, opto-, fiberkabel,

fjärrvärmeanläggningar samt VA-anläggningar att efter samråd med reservatsförvaltaren vidta åtgärder för återkommande drift eller underhållsarbeten för befintlig ledning eller ledningsgata så som röjning av ledningsgata och för detta använda nödvändiga motorfordon och arbetsmaskiner, samt sätta upp varningsskyltar. Drift eller underhållsarbeten som erfordras vid pågående driftsstörning får utföras utan samråd eller anmälan till reservatsförvaltaren. Om körskador uppstår måste det åtgärdas så att markskiktet återställs utan dröjsmål. Utförda åtgärder på mark ska besiktigas där ledningsägare kallar reservatsförvaltaren senast en vecka efter utfört arbete.

41. gräva ned befintliga luftledningar. Samråd ska ske med kommunens tillsynsmyndighet senast 6 veckor innan åtgärd,
42. om behov uppstår har reservatsförvaltaren rätt att anlägga separata cykel- och ridstigar samt anvisa område för terrängcykling,
43. underhålla diken i enlighet med befintliga dikesföretag,
44. anlägga brygga eller fast anöringsplats för båt för kommunens verksamheter eller för friluftslivets intresse,
45. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare eller annan behörig person att eftersöka och avliva skadat vilt,
46. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att bedriva jakt efter vildsvin under den allmänna jakttiden enligt 2 § jaktförordningen (1987:905),
47. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att bedriva skyddsjakt enligt 26 § jaktförordningen (1987:905) med hänvisning till bilaga 4, punkten 1, för att förebygga skador av vilt om viltbeståndets storlek innebär att det finns påtagliga risker för trafikolyckor eller viltskador eller om viltbeståndet orsakar skador som motverkar reservatets syften,
48. för reservatsförvaltaren eller av kommunen utsedd uppdragstagare att medföra okopplad hund i samband med skyddsjakt eller eftersök av skadat vilt,
49. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att framföra motorfordon i samband med skyddsjakt och eftersök och avlivning av skadat vilt,
50. för person med nedsatt rörelseförmåga att framföra eldriven rullstol eller permobil på anvisade leder och stigar,
51. plocka blommor, bär och marklevande svampar för privat bruk inom allemansrättens och artskyddsförordningens begränsningar,
52. för reservatsförvaltaren att bekämpa jätteloka och sprängört, eller andra arter som riskerar att motverka syftet med reservatet, med riktad användning av kemiska bekämpningsmedel, om inte andra mindre miljöskadliga metoder fungerar,
53. att anlägga ny vägförbindelse och leda fordonstrafik norr om snickeriet för att främja tillgänglighet och möjlighet till reguljär busstrafik till området.

Kommunen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen publiceras i kommunens författningssamling.

Upplysningar

54. Reservatsbeslutet kungörs på Uppsala kommuns anslagstavla och kommer att finnas tillgängligt i kommunens författningssamling, på kommunens webbplats samt i Uppsala Nya Tidning.
55. Föreskrifter under C, om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även vid överklagan, enligt 7 kap. 30§ miljöbalken.
56. Kommunen ska enligt 2 kap 9§ miljötillsynsförordningen utöva tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap 2 och 2a§§ miljöbalken gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift kan kommunens tillsynsmyndighet enligt 26 kap 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.
57. Enligt 3 kap 9§ lagen om skydd av olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättsinnehavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledare efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand och att bevakningen inte kommer till stånd får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.
58. Inom reservatet finns ca 80 kända och registrerade fornlämningar.
59. Del av reservatet omfattas av gällande förordnande till skydd för landskapsbilden (1970, enligt § 19, naturvårdslagen, äldre lydelse)¹,
60. Strandskydd 300 meter gäller från strandlinje och 100 meter ut i vattnet.
61. Reservatet omfattas av tre torrlägningsföretag:
62. Tuna-Ubby-Högby dikningsföretag 1951
63. Hammarskog-Wiggeby-Tuna dikningsföretag 1935
64. Eriksberg-Skogsängen dikningsföretag 1955
65. Inom området finns 7 skogliga nyckelbiotoper och 2 skogliga naturvärdesområden.

Andra bestämmelser som gäller för området

Uppsala kommun erinrar om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse för reservatets syften är bland annat:

66. artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7 med ändringar 1999:12, 2005:12 och 2008:3) om artskydd med bestämmelser om bl.a. fridlysning av vissa växt- och djurarter.
67. terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med visst förbud mot körning i terräng;
68. alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Jakt bedrivs dock ej i naturreservatet annat än skydds jakt eller eftersök vid behov, exempelvis trafikskadat vilt,
69. fiskelagen (SFS 1993:787), förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen m.m.
70. bestämmelserna i 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) om skydd av fasta fornlämningar. Bestämmelserna innebär bland annat att det är förbjudet att på något sätt förändra, ta bort, täcka över eller i övrigt skada en fornlämning,
71. allemansrätten (inskriven i grundlagen sedan 1994) innebär en begränsad rätt för var och en att färdas över annans mark och tillfälligt uppehålla sig där. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet; mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor

ute i naturen.. De allmänna hänsynsregler som gäller för alla som nyttjar naturen och allemansrätten återfinns i Miljöbalkens 2 och 7 kap.

Ledningsdragningar

Bildandet av Hammarskogs naturreservat ska inte hindra nya ledningsdragningar som krävs för att utveckla infrastrukturen i Uppsala eller regionen. Ombyggnad av befintliga anläggningar för att klara ökad kapacitet eller för att klara myndighetskrav hindras inte av reservatsbeslutet. Nya ledningar där mark tas i anspråk ska föregås av tillståndsprövning enligt reservatsföreskrifterna. Eventuell framtida kabelförläggning och ledningsdragningar ska så långt möjligt nyttja befintlig infrastruktur som vägar, gång- cykelväg eller läggas utanför reservatsområdet.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § i förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer kommunfullmäktige bifogad skötselplan, **bilaga xx**.

Förvaltning och Tillsyn

Reservatsförvaltare är Uppsala kommun genom gatu- och samhällsmiljönämnden. Övervakning inom naturreservatet utförs av förvaltaren. I arbetsuppgiften ingår bl.a. kontroll av efterlevnaden av reservatsbestämmelserna, reservatets gränsmarkering, efterlevnad av skötselplanen, normal drift av mark och anläggningar, skyltning, underhåll av leder och stigar samt städning. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med kommunens tillsynsmyndighet i frågor där skötselplanen inte med tydlighet reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten för reservatet är miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun.

Uppgifter om naturreservatet

NVR-nummer	xx-xx-xxx
Naturreservatets namn	Hammarskog
Län	Uppsala län
Kommun	Uppsala kommun
Församling/socken	Dalby och Uppsala-Näs socknar
Lägesbeskrivning	Naturreservatet är beläget cirka 10 km SSV om Uppsala tätort och framgår av översiktskarta, bilaga 1 till beslutet.
Topografisk karta	Enköping 11H NO Uppsala 11I NV
Ekonomisk karta	117 59,69 118 50,60
Areal	556 hektar varav 511 landareal
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken.
Kulturgeografisk region	Mellanbygden
Berörda fastigheter	Hammarskog 1:1, Vreta 3:2-3:3, Ännesta 1:1-2:1-3:1, Dalby Tuna 1:2-1:3
Markägare	Uppsala kommun
Förvaltare	Uppsala kommun

Beskrivning av naturreservatet

Allmänt

Hammarskog naturreservat ligger ca 15 kilometer söder om Uppsala centrum, ansluter till Dalbyviken vid Mälaren. Området har en omväxlande Mälardalsnatur med löv- och barrskog och betesmark och uppodlad mark. I reservatets centrala del ligger Hammarskogs herrgård med bl.a. snickeri, kafé och naturskola. Inom reservatet finns anläggningar för friluftslivet.

Reservatets sjönära delar är av riksintresse för det rörliga friluftslivet samt för yrkesfisket i Mälaren. Inom naturreservatet finns utpekade ängs- och betesmarker samt skogliga nyckelbiotoper. Fornlämningar finns främst i reservatets södra del med boplatser, fornåkrar och olika stensättningar. Strandskyddet är utvidgat vid Mälarens strand och sträcker sig 300 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet.

Naturvärden

Området består av ett småbrutet kulturlandskap intill Dalbyviken, vid Ekolns västra strand. Närmast Hammarskogs herrgård finns parkmiljöer, odlingsmarker strandängar, vassbälten samt ädellövrika åkerholmar och beteshagar. Särskilt höga värden är knutna till gamla ekar och ekmiljöer med inslag av andra ädellövträd och hassel. Mellan Dalbydalens och Uppsala-Näs odlingsbygd finns ett kilometerbrett barrskogsområde. Den del av området som ligger på Hammarskogs egendom har höga skyddsvärden då en relativt stor areal består av äldre skog, bitvis med naturskogsartade bestånd. Inslag av asp i barrskogen är hög och bör speciellt framhållas. I Hammarskog finns även tre värdefulla våtmarker med rik fågelfauna; Dalbyviken, Dalkarlskärret och småvattnet Stora kärret.

Friluftsvärden

Hammarsskog har stor betydelse som friluftsområde för Uppsala stad och ingår i ett större friluftsstråk från Hågadalen-Nåsten i stadens sydvästra del ned mot Mälaren. Inom området finns bland annat strövstigar och vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad samt en anordnad badplats. Här finns raststugor och rastplatser, fågeltorn och andra anläggningar för friluftslivet. På vintern anordnas både skridsko- och skidleder inom reservatet och mellan Uppsala och Hammarskog. Området används både sommar- och vintertid. Hammarskog är ett av Uppsalas mest värdefulla närområden för natur- och friluftssintresserade besökare, samt för skolklasser och grupper som bedriver naturstudier.

Tillgänglighet

Hammarsskog går att nå med buss eller bil. Parkeringsplatser för bilburna besökare finns för närvarande vid Hammarskogs herrgård samt vid Dalbyviken, Skogshyddan och Dalkarlskärret. Området nås dessutom till fots eller cykel från närliggande bostadsområden och genom en cykelväg mellan Uppsala och Hammarskogs herrgård. Det finns även anlagda stigar som är anpassade för rullstolar, barnvagnar och för personer som har svårt att gå i ojämn terräng. Det finns tillgängliga toaletter och öppen raststuga som skapar hög tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar. På vintern anläggs skridsko- och skidleder inom och mellan Uppsala och Hammarskog när det finns förutsättningar för detta.

Kulturhistoria

Hammarsskog ligger i ett område där bebyggelsehistorien kan följas tillbaka till bronsåldern. Ett åttioal registrerade fornlämningar visar på lång kontinuitet av bebyggelse och odling med boplatser, fornåkrar, gravrösen och skärvstenshögar.

Den äldsta kända skrivna dokumentet om Hammarskog är från år 1291 då ”Meghintor” i Vreta upprättade sitt testamente och skänkte områden i Ännesta, som var en del av Hammarskogs gods, till predikarbröderna i Sigtuna, Näs kyrka och till Dalby kyrka. Samma år omtalas Hammarskog, eller Hammarby som det då hette, i en förteckning över Uppsala Domkyrkas fastigheter. Därefter tillföll Hammarby troligen olika bondesläkter som förvaltade godset fram till mitten av 1500-talet. År 1552 stod Hammarby under Gabriel Kristiernsson (Oxenstierna), och 1580 blev det åter en sätesgård, d.v.s. beboddes av en frälseperson som hade skattefrihet (sättesfrihet). Det var troligen då godset fick namnet Hammarskog.

Med nya ägare av släktet Posse kom en storhetstid för Hammarskog och då byggdes den mangårdsbyggnad och magasinet, som idag finns kvar. Godset övergick sedan till släkten Gyllenstierna och vidare till ätten Leijonhufud. I slutet av 1700-talet brann Hammarskog, men man lyckade släcka branden, och Braunerhielm, som var ägare vid den tidpunkten rev ladugården för att få tegel till återuppbyggnad av mangårdsbyggnadens tak. Det var då Hammarskog fick sitt nuvarande utseende. Uppsala kommun övertog godset 1963.

Ärendets beredning

I översiktsplanen för Uppsala kommun från 2016 (ÖP 2016) föreslås att Hammarskog ska skyddas och att reservatsutredning pågår.

Gatu- och Samhällsmiljönämnden har 2015-04-08 beslutat att föreslå Plan och byggnadsnämnden att initiera reservatsbildning i Hammarskog.

Plan och byggnadsnämnden har 2015-05-21 beslutat att uppdra åt Stadsbyggnadsförvaltningen att ta fram förslag till beslut och skötselplan för naturreservat i Hammarskog.

Inkomna remissynpunkter

Förslag till beslut och skötselplan för Hammarskogs naturreservat har under tiden 2018-xx-xx till 2018-xx-xx varit ute på remiss till berörda myndigheter, sakägare, ideella föreningar m.fl. och på internremiss inom den kommunala förvaltningen. Nedan följer en sammanställning av inkomna remissynpunkter. (*Kompletteras efter remiss*).

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och motivering

Kompletteras efter remiss

Intresseprövning och överensstämmelse med miljömålen

Uppsala kommun finner i enlighet med 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. att beslut om att bilda naturreservat är väl förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med den gällande kommunala översiktsplanen.

Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25§ miljöbalken att det för att skydda och bevara områdets friluftslivs- och naturvärden finns skäl att besluta om att bilda naturreservat, att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa upprättad skötselplan.

Kommunen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap miljöbalken.

Beslutet överensstämmer med kommunens Översiktsplan och bidrar även till att uppfylla de

nationella miljömålen avseende *Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, samt en God bebyggd miljö*.

Övriga bedömningar

Reservatsförslaget innebär att ett viktigt tätortsnära natur- och vattenområde i Uppsala kommun får ett tillräckligt och ändamålsenligt skydd för friluftsliv och naturvärden.

Uppsala kommun bedömer att bildande av ett naturreservat för Hammarskog är förenligt med kommunens gällande översiktsplan samt föreslagen översiktsplan 2016.

Kommunen finner att det finns starka allmänna skäl för att inrätta naturreservatet Hammarskog.

Enskilda intressen som berörs är... (kompletteras i förekommande fall efter samråd).

Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken samt reservatets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att det finns skäl för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet, biologisk mångfald, värdefull odlingsmark, värdefulla naturmiljöer samt kulturhistoriska värden samt skäl för att besluta om naturreservat, att bestämma föreskrifter och att fastställa en skötselplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige i Uppsala kommun beslutar att inrätta Hammarskog som naturreservat enligt upprättade handlingar.

Hur man överklagar

Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagandet ska sändas till Kommunledningskontoret som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen. Besvärshandlingen ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud och insänd inom tre veckor från kungörelse i ortstidning. Insändes besvärshandlingar som brev via posten ska de ske till adress: Kommunledningskontoret, 753 75 Uppsala.

Bilagor

Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 2	Översiktskarta
Bilaga 3	Förvaltningsinriktning och föreskrifter
Bilaga 3A	Förvaltningsinriktning
Bilaga 4	Skötselplan
Bilaga 5	Sammanställning remisspunkter
Bilaga 6	Hur man överklagar

Sakägare

Sändlista

Länsstyrelsen, lansstyrelsen@lansstyrelsen.se
Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Naturvårdsverket, registrator@Naturvardsverket
Försvarmakten, exp-hkv@mil.se
Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se
Skanova, remisser-stockholm@skanova.se
Teliasonera Sverige Net Fastigheter AB, 171 45 Solna
Svenska kraftnät, registrator@svk.se
Vattenfall eldistribution AB, registrator.eldistribution@vattenfall.com
Uppsala Vatten och Avfall AB, uppsalavatten@uppsalavatten.se

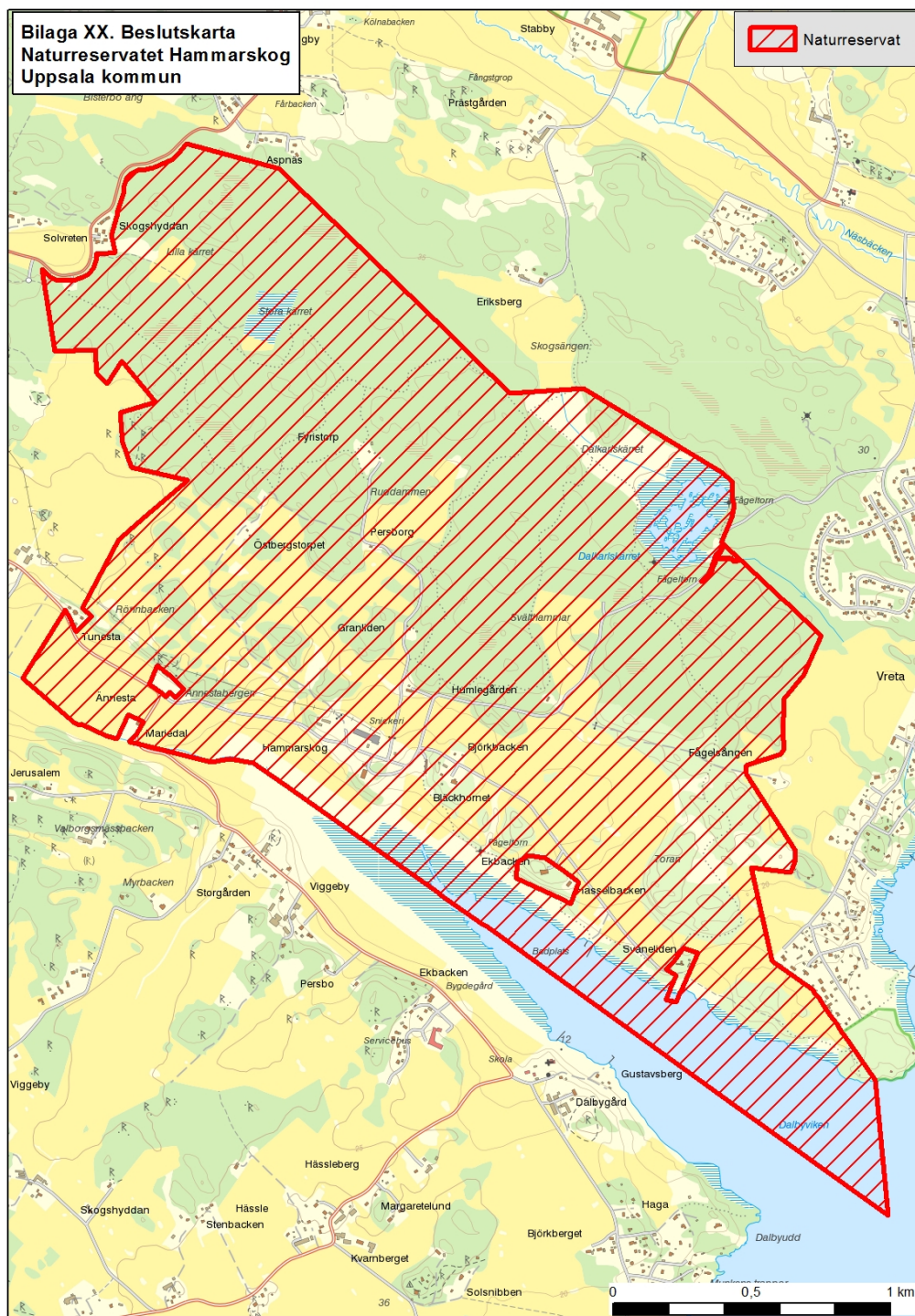
Naturskyddsföreningen Uppsala län, uppsala.lan@naturskyddsforeningen.se, c/o Marianne Kahn, Sågargatan 2A.753 17 Uppsala
Uppsala naturskyddsförening, per@vretatorp.se, c/o Per Hedberg, Vreta parkväg 2, 755 91 Uppsala
Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Stefan Eriksson, Järsta Lugnet 141, 743 93 Vattholma
Upplands Botaniska förening, karolin.ring@gmail.com, mora.aronsson@habonet.net
Upplands Ornitologiska förening, Box 59, 751 03 Uppsala, info.uof@gmail.com
Friluftsförbundet i Uppsala, uppsala@friluftsforamjandet.se, Dag Hammarskölds väg 270 756 52 Uppsala

Stadsbyggnadsförvaltningen,
Stadsbyggnadsförvaltningen, Avdelning gata park natur, Egen regi Drift
Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen
Övriga sakägare

BILAGA 1

Beslutskarta

Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/

BILAGA 2

Översiktskarta

Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/

BILAGA 3

Förvaltningsinriktning

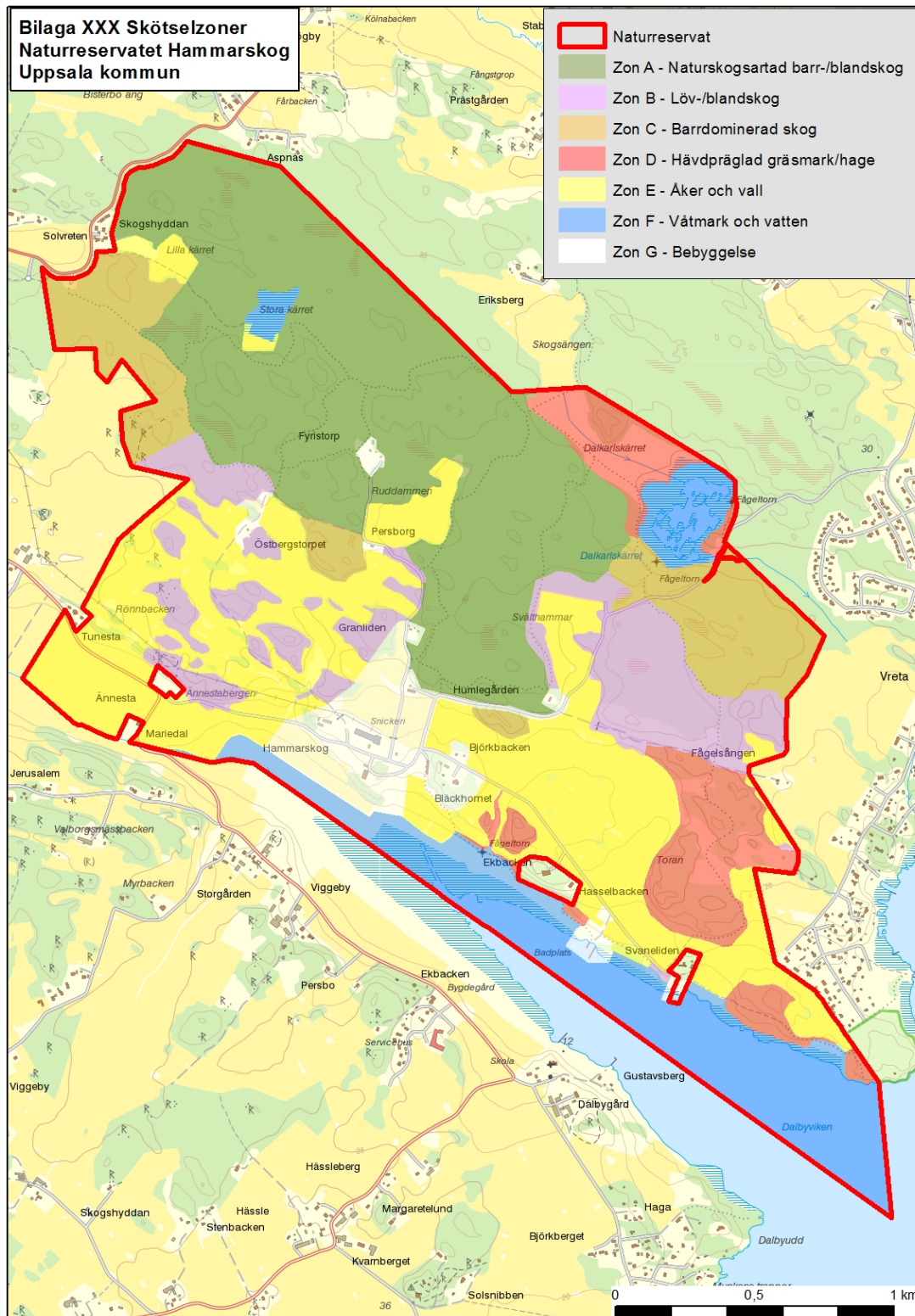
Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/

BILAGA 4

Skötselzoner

Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/

BILAGA 5

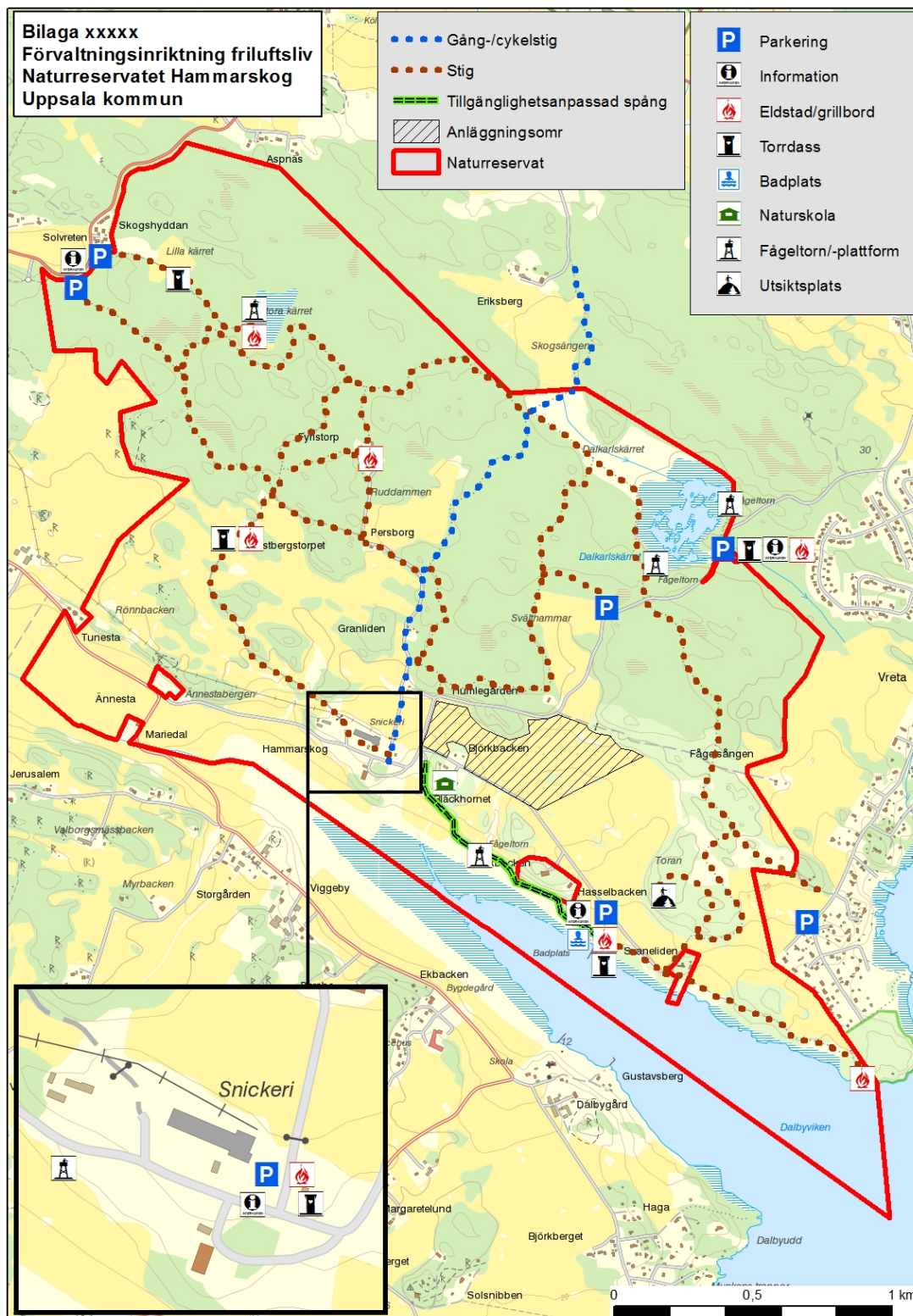
Skötselplan

**Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/**

BILAGA 3

Förvaltningsinriktning

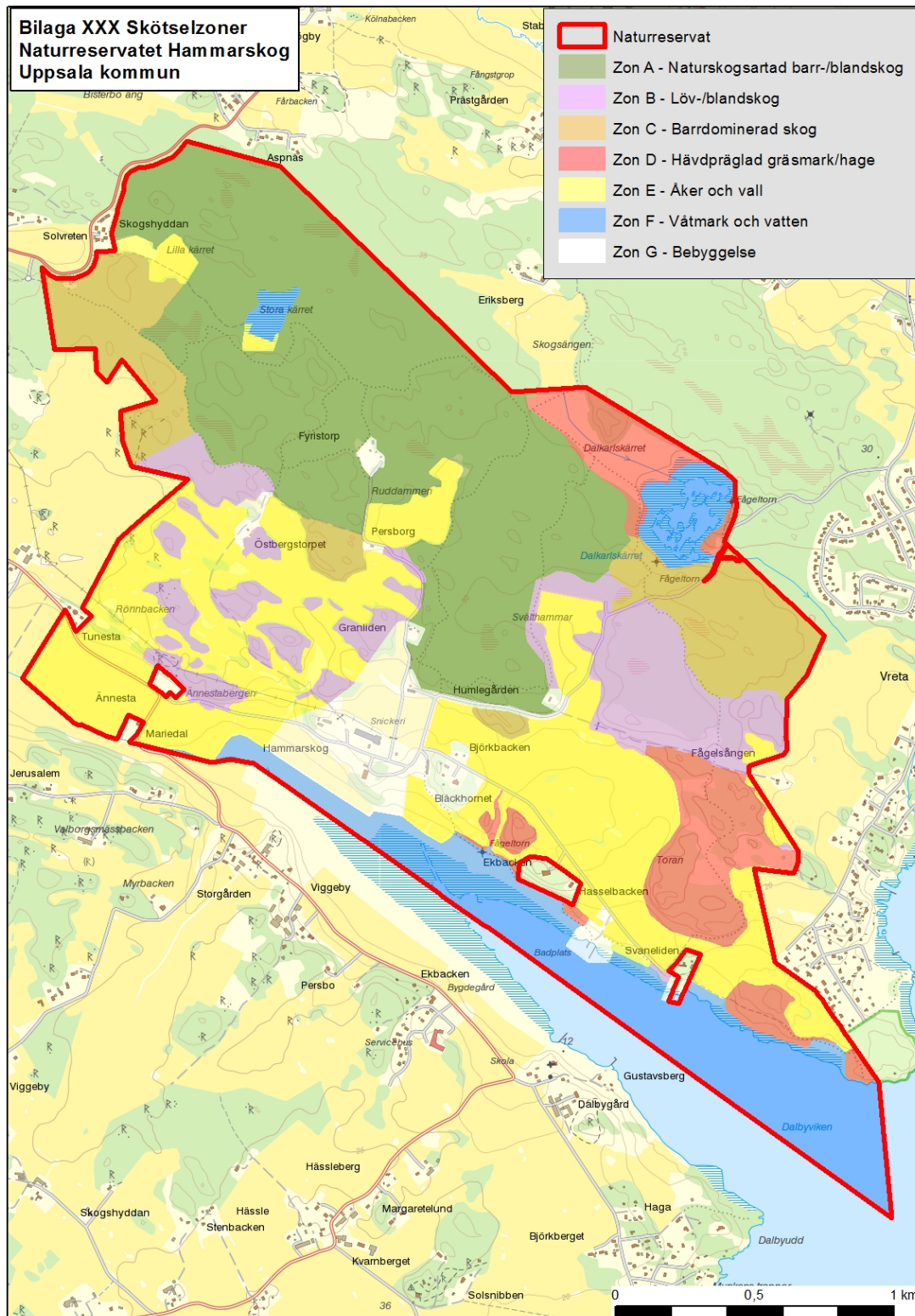
Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/

BILAGA 4

Skötselzoner

Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/

BILAGA 5

Skötselplan

**Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/**

BILAGA 6

Hur man överklagar

**Tillhör beslut för Hammarskog naturreservat
Dnr KS/**

Skötselplan för Hammarskogs naturreservat

Uppsala kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Syftet ska uppnås genom att:	4
BESKRIVNINGSDDEL	5
Administrativa data	5
PLANDEL	6
Övergripande mål och skötsel	6
Friluftsliv	6
Skogsmarken.....	6
Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi.....	6
Kulturlandskapet.....	6
Forn- och kulturlämningar.....	7
Hotade och sällsynta arter.....	7
Prioriterade naturvärden.....	7
Skötselzoner	8
Skötselzon A: Naturskogsartad barr- och blandskog – 163 ha	8
Skötselzon B: Löv- och blandskogsområden – 55 ha	9
Skötselzon C: Barrdominerad brukad skog – 51 ha	10
Skötselzon D: Hävdpräglade marker med obruten grässvål – 44 ha	10
Skötselzon E: Jordbruksmark – 163 ha	12
Skötselzon F: Våtmarker och vattenområden – 69 ha	14
Skötselzon G: Bebyggelse – 21 ha	16
Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)	17
Skötselområden	18
Skötselområde 1: Yngre barrplanteringar – 6,2 ha	18
Skötselområde 2: Igenväxning av hagmarker – 10,6 ha	19
Skötselområde 3: Fyra talldominerade bestånd – 9,9 ha.....	21
Skötselområde 4: Utsiktsplatser – 0,9 ha	22
Skötselområde 5: Igenväxande åkermark – 1,1 ha.....	23
Skötselområde 6: Hammarskogs herrgård med omgivning	24
Skötselområde 7: Badplats	25
Skötselområde 8: Östbergstorpet	26
Skötselområde 9: Fyristorp.....	27
Skötselområde 10: Brynzoner med värdefulla träd och buskar – bilaga 5.3.....	27
Gränsmarkering och skyltning	29
Tillsyn	29
Uppföljning	29
KÄLLFÖRTECKNING	31
Publicerade skrifter	31
Opublicerade skrifter	31
Digitala källor	32
Bilagor	32
Bilaga 5.1 Skötselzoner	33
Bilaga 5.2 Skötselområden 1-9	34
Bilaga 5.3 Skötselområde 10	35

Syfte med reservatet och dess skötsel

Syftet med reservatet är att bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandebestånd utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till fritid och naturupplevelser samt att bevara livsmiljöer för biologisk mångfald och för skyddsvärda arter.

Precisering av syftet

Mer specifikt är syftet att vårda och bevara samt vid behov återställa områdets landskapsbild med omväxlande mälardalsnatur vilket innefattar variationsrik skog, odlingslandskap och vassrik strand med dess ekosystem. Reservatets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, biologisk mångfald och skönhetsvärden.

Verksamhet inom reservatet med anknytning till friluftsliv, besöksnäring, naturpedagogik samt verksamheter vid Hammarskogs herrgård ska utvecklas så att reservatet blir tillgängligt och för framtiden ett kulturellt levande och attraktivt närområde till Uppsala stad.

Syftet ska uppnås genom att:

- reservatet förvaltas utifrån skydd och utveckling av ett attraktivt och tillgängligt område för besökare där det finns möjlighet att bedriva och utveckla olika former av friluftslivsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet,
- Information och anläggningar ska ha en kanaliseringseffekt i syfte att erhålla en långsiktig samexistens mellan friluftsliv och biologisk mångfald,
- särskilt värdefull skog undantas från konventionellt skogsbruk för utveckling till naturskog och gammal löv- och blandskog. Viss skötsel i form av frihugning av värdefulla träd, liksom främjande av värdefulla strukturer såsom död ved tillåts dock. Detsamma gäller åtgärder som främjar värden för friluftslivet. I övriga skogar bedrivs ett rekreations- och naturvårdsanpassat småskaligt skogsbruk. En variation i skogsbiotoper som främjar såväl flora och fauna som upplevelsevärden för det rörliga friluftslivet eftersträvas,
- fortsatt hävd av odlingsmarkerna genom främst åkerbruk och betesdrift,
- varsamt sköta våtmarksområden genom fortsatt dämning för att förhindra uttorkning och igenväxning,
- reglerad jakt med jaktfritt område,
- undvika användning av konstgödsel, bekämpningsmedel och påverkan genom utdikning,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer.

BESKRIVNINGSDDEL**Administrativa data**

Naturresevatets namn	Hammarskog	
NVR ID	Xxx	
Kommun	Uppsala	
Församling	Dalby och Uppsala-Näs	
Fastigheter	Hammarskog 1:1 samt Vreta 3:2 och 3:3	
Markägare	Uppsala kommun	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Reservatets areal	Totalt 566 hektar, varav land 511 ha.	
Fastighetsanknutna rättigheter	Se bilaga xxx.	
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget ca. 10 km SSV om Uppsala tätort. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1 till beslutet.	
Gräns	Reservatet är markerat med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 2 till beslutet.	
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken (24).	
Bedömningar	Våtmarksinventeringen 1986: Dalbyviken – klass 2 och Dalkarlskärret – klass 4. Naturvårdsprogram för C län 1987: Hela Hammarskog – klass 2. Kommunens naturvårdsinventering 1988-96: Klass II och III. Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1998: 7 nyckelbiotoper (45,3 ha) och 4 naturvärdesobjekt (4,7 ha). Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län 2006: Del av Hammarskog ingår i värdetrakten "Mälaren".	
Markslag och naturtyp (ungefärliga arealer)	Äldre barr- och blandskog, (över 90 år) Medelåldrig barr- och blandskog (40-90 år) Medelåldrig löv- och blandskog (40-90 år) Ungskog, på fastmark (< 40 år) Ungskog, på fastmark (< 40 år) - med överståndare Naturvårdsbränna (från 1997) Berg/hällmark Sumpskog/kärr Strandäng Vattenområde, inkl. bladvass Öppen betesmark/trädbärande hage Åkermark och vall Övrig mark (tomtmark, P-plats, väg m.m.)	77 ha 100 ha 34 ha 18 ha 17 ha 2 ha 8 ha 10 ha 15 ha 55 ha 40 ha 175 ha 15 ha

PLANDEL

Övergripande mål och skötsel

Det övergripande målet med skötseln är att bevara ett herrgårdslandskap kring Hammarskog och att utveckla natur- och friluftsvärden. Allmänheten ska ha möjlighet till naturupplevelser och kunna utöva ett mångskiftande friluftsliv. Området ska också kunna användas i pedagogiska syften. Områdets fornminnen och kulturvärden och naturvärden knutna till kulturlandskapet ska vårdas. Särskild fokus ska läggas på områdets rika förekomst av ek. Naturvärden i barrskogens ekosystem bevaras och naturskogs kvaliteter utvecklas. Det ska även finnas möjlighet att återskapa en mer naturlig hydrologi, både i skogs- och jordbrukslandskapet. Våtmarker och strandängar har stor betydelse för att fågelfaunan värnas.

Friluftsliv

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare med olika behov kan bedriva friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva de naturmiljöer, biologisk mångfald och skönhetsvärden som finns i området.

Skogsmarken

Skogen undantas från virkesproduktion och lämnas av naturvårdsskäl till att åldras. Stora delar förblir orörd skog, med undantag för initiala skötselåtgärder eller punktinsatser, t.ex. röjning i granplanteringar och frihuggning av grova träd. Målet är gammal, barrdominerad naturskog i zon A och gammal löv- och blandskog i zon B. Slutmålet med skötselzon C är också gammal skog, men då området huvudsakligen består av homogena skogsbestånd krävs olika åtgärder för att utveckla naturvärden och gynna det rörliga friluftslivet.

Gamla och värdefulla träd som trängs av yngre ska frihuggas. Detta gäller särskilt gammal tall, asp och sälg. Konkurrerande träd ringbarkas eller fälls. De fällda träden lämnas vanligtvis kvar.

Gamla, vidkroniga ekar har höga naturvärden i området, och för att se till så att en ny generation ekar kan växa upp sköts brynzoner med inriktning på att gynna spärrgreniga, exponerade träd, framför allt ek.

Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi

Vatten- och våtmarksområdena ska bevaras och biologiska värden utvecklas, vid behov även restaureras. Inom reservatet finns tre torrlägningsföretag där dikesrensning mm. är reglerat. Rensning av diken bör ske endast i syfte att hindra försumpning utanför reservatet. En viss restaurering av hydrologin inom reservatet bör göras om den kan utföras utan att påverka torrlägningsföretag och mark utanför reservatet. Småvatten ska också kunna skapas där det finns naturliga förutsättningar, t.ex. i terrängsvackor. Täckdiken som inte omfattas av torrlägningsföretag ska kunna restaureras till öppna diken, (se under Kulturlandskapet nedan).

Kulturlandskapet

Områdets karaktär av herrgårdslandskap ska bevaras. Målet med skötseln är att det nuvarande odlingslandskapet med åkrar, åkerholmar, alléer, slätter- och betesmarker, diken, vägrenar m.m. skall bevaras eller utvecklas. De öppna markerna sköts med bete, slätter, åkerbruk eller vallodling. Hagmarker med hävdgynnade arter eller med naturvärden knutna till träd och buskar ska bevaras eller restaureras. Åkerholmar, block, öppna diken, fristående träd ska finnas kvar för att hålla

kulturlandskapet variationsrikt. Möjlighet till att återskapa vissa miljöer i odlingslandskapet ska finnas, t.ex. öppna diken, småvatten etc.

På åkerholmar finns värdefulla strukturer som gamla träd, solexponerad ved, blommande buskage samt bärande träd och buskar. Åkerholmar sköts med inriktning på att gynna lövträd, gamla träd, tillföra eller skapa död ved samt uppnå omväxlande kantzoner där vidkroniga träd kan utvecklas, framför allt ek.

Skydd för vissa småmiljöer/-biotoper i odlingslandskapet regleras i miljöbalkens 7 kap 11 §. I bilaga 1-5 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår vilka slags miljöer som har ett generellt skydd, t.ex. alléer, öppna diken etc. Dispenser rörande eventuella åtgärder i dessa miljöer prövas av länsstyrelsen även om kommunens tillstånd enligt reservatsföreskrifterna också är nödvändig.

Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningar ska bevaras och kan lyftas fram genom skötselinsatser i form av röjningar, slåtter, informationsskyltar etc.

Hotade och sällsynta arter

Åtgärder som kan behöva göras till stöd för hotade och sällsynta arter, får göras inom reservatet. Vid eventuella konflikter mellan olika arters behov ska prioriterade arter, arter med åtgärdsprogram, akut eller starkt hotade arter samt arter som omfattas av Natura 2000 i första hand prioriteras i skötseln.

Prioriterade naturvärden

Ek- och hasselmiljöer:	Både i öppna, solexponerade lägen och i skuggiga lundmiljöer. Strukturer som gamla, ihåliga ekar, stora hasselbuskar samt döende och död ved.
Äldre, grandominerad skog:	På kalkrika jordar eller med strukturer som rik förekomst av döende och döda träd.
Lind:	Strukturer som gamla, ihåliga träd och döende och död ved.
Asp:	Strukturer som gamla träd med hackspethål, döende och död ved.
Torr/frisk gräsmark:	Ogödslade gräsmarker med bete eller slåtter.
Våtmarker och källor:	Rika fågellokaler och fiskfria småvatten. Små källor i betes- eller slåttermark.

Skötselzoner

Skötselzon A: Naturskogsartad barr- och blandskog – 163 ha

Beskrivning: Varierat barr- och blandskogsområde, från tallskogar med fattig risvegetation till mossrika granskogsmiljöer på friska och fuktiga marker. Även sumpskogar och mindre kärr finns inom zonen. Inslag av lövträd är bitvis stort, främst asp, björk, al och salix. Vissa bestånd har hög ålder och är av naturskogskaraktär medan andra är yngre och har tidigare brukats. Vid Fyristorp är en granplantering nyligen avverkad på f.d. åkermark. Området är inhägnat och ekplanterat. Genomgående för en stor del av skogen är att det finns många äldre och relativt orörda bestånd.

Bevarandemål: Barrdominerad naturskog med inslag av lövträd och hög andel döende och döda träd. På sikt återskapad naturlig hydrologi på platser där dränering tidigare skett.

Bevarandemålet i zon A är barrdominerad naturskog.

Skötselåtgärder: Skogen ska av naturvårdsskäl undantas från skogsbruk och lämnas för fri utveckling. Åtgärder får dock göras som höjer naturvärden kopplande till naturskogen, under förutsättning att det inte görs något virkesuttag. Sådana åtgärder är:

- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
- Frihuggning av träd i brynzoner, se skötselomr. 10.
- Lägga igen diken för att återskapa sumpskogar.
- Naturvårdsbränning.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 1, 3 och 4.

Skötselzon B: Löv- och blandskogsområden – 55 ha

Beskrivning: Skogsområden med stor andel lövträd, främst asp, björk, sälg, rönn, ek och lönn samt hassel i buskskiktet. De flesta bestånd har tidigare varit mer öppna och lövträdsbevuxna, men är i idag igenväxta med slutna trädskikt och bitvis hög andel barrträd. Några bestånd har en naturligt rik lövföryngring, men är granplanterade. En stor del av skogsbestånden har varit orörda under senare tid.

Bevarandemål: Gammal löv- och blandskog med hög andel grova, levande träd samt döende och döda träd.

Bevarandemålet i zon B är gammal löv- och blandskog med grova, levande och döda träd.

Skötselåtgärder: Skogen ska av naturvårdsskäl undantas från skogsbruk och lämnas eller åtgärdas så att bevarandemålet uppnås. Åtgärder får göras som höjer naturvärden kopplande till löv- och blandskogen, till exempel:

- Rövning, huggning eller ringbarkning av yngre och medelåldrig gran, i syfte att gynna lövträd och tall. Fällda granar lämnas kvar.
- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
- Frihuggning av träd i brynzon, främst ek, se skötselomr. 10.
- Lägga igen diken för att återskapa sumpskogar.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 1 och 4.

Skötselzon C: Barrdominerad brukad skog – 51 ha

- Beskrivning:** Brukad, barrdominerad skog där röjning och gallring har skapat homogena och likåldriga bestånd. Bitvis med lämnad naturvårdshänsyn, t.ex. sparade lövträd och grova tallöverståndare samt kvarlämnad, död ved.
- Bevarandemål:** Gammal, luckig skogsmark med trädslagsvariation och åldersspridning. Både barr- och lövträdsdominerade bestånd kan eftersträvas.
- Skötselåtgärder:** Inom skötselzonen sker endast ett rekreations- och naturvårdsanpassat, småskaligt skogsbruk. Syftet är att bevara och förstärka natur- och friluftsvärden. Åtgärder som kan vidtas inom zonen är:
- Uthuggning i yngre planterade bestånd. Huggningen ska då göras med stor variation så att skogen blir omväxlande med både glesa, luckiga och täta/orörda partier.
  - Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd, t.ex. tall-, sälg- och aspöverståndare, men även andra trädslag och buskar så som ädellövträd (även yngre), hassel, hagtorn, m.fl.
  - Frihuggning av träd i brynzon, främst ek, se skötselomr. 10.
  - Specifika åtgärder, se skötselomr. 3 och 4.

Bevarandemålet i zon C är att homogena, brukade skogar ska genom viss skötsel utvecklas till varierande bestånd med åldersspridning och större trädslagsfördelning.

Skötselzon D: Hävdpräglade marker med obruten grässvål – 44 ha

- Beskrivning:** Skötselzonen utgörs av träd- och buskbärande hagmarker med både öppna och slutna partier. De trädklädda markerna utgörs av gamla, grova

hagmarksträd, främst ek, men även björk, lind, lönn, asp, sälg, ask och alm. I hagmarkerna finns rikligt med hassel, bitvis i lundartade bestånd med stora buskar. För övrigt förekommer hagtorn, getapel, slån, skogstry och nypon i buskskiktet. På några platser finns små källor med framträngande vatten.

I Toran finns en inhägnad yta som restaurerades till löväng på 1990-talet. Några träd i lövängen hamlades i samband med restaureringen.

En stor del av skötselzonen hävdas genom bete av nötdjur, men några mindre partier är ohävdade och håller successivt på att växa igen, bl.a. ekhagen vid Vreta udd och ett parti norr om Dalkarlskärret. Igenväxning pågår också där beteshävden är svag, t.ex. i bäckravinen nordväst om Ekbacken samt i delar av Toran.

Bevarandemål:

Bevarade kulturmiljöer i form av betes- och/eller slåtterpräglade gräsmarker, hagmarker, lundartade partier och löväng. Vissa hagmarksytor, t.ex. Vreta udd, hålls öppna av sociala skäl. Områdena karaktäriseras av gamla, grova hagmarksträd, främst ek, men även stora hasselbuskar och lundartade partier samt hävdgynnad flora och värdefulla källflöden.

Målet i zon D är att bevara kulturmarkerna genom bete och/eller slåtter.

Skötselåtgärder:

Zonen ska huvudsakligen skötas genom bete, helst nötbete, och slåtter där beteshävd ej förekommer, t.ex. vid Vreta udd. Slåtter kan också bli aktuell på vissa öppna ytor om beteshävden är svag. Lövängen i Toran slås och efterbetas. Hävd genom slåtter ska ske med skärande redskap och skörden ska bortföras från slåterytorna.

Övriga åtgärder:

- :
- Rövning av bl.a. sly, slån och stubbskott i igenväxande partier.
- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.

- Uthuggning eller ringbarkning av yngre och medelåldriga träd, främst björk och asp, (för att gynna ädellövträden).
- Specifika åtgärder, se skötselomr. 2 och 4.

Vårbild från lövängen i Toran.

För att gynna ädellövträd, främst ek, bör uthuggning eller ringbarkning av yngre björk och asp ske, framför allt i Toran.

Skötselzon E: Jordbruksmark – 163 ha

Beskrivning: Skötselzonen består av jordbruksmark, som till stor del brukas genom vall- och spannmålsodling, men vissa partier består idag av betesmark och öppen, ohävdad gräsmark. Inom zonen finns även många små

åkerholmar med täta busk- och trädskikt. Två av dessa holmar är påverkade av uppträngande vatten.

Bevarandemål:

Området brukas som åker, vall och slåttermark.

Målet i zon E är att bevara öppen jordbruksmark, genom odling, vall och slåtter.

Skötselåtgärder:

Zonen ska skötas genom odling (ej energiskog och gran) och slåtter.

Övriga åtgärder:

-
-
-
-

Rörlagda diken som inte är reglerade får åter tas upp till öppna diken.

Anlägga småvatten på lämplig plats, t.ex. i terrängsvackor.

Röjning/huggning av buskar och träd i kantzoner (som inte strider mot målet att gynna och utveckla vidkroniga ekar i brynen).

Specifika åtgärder, se skötselomr. 5.

Små kantzoner e.d. som ingår i det öppna kulturlandskapet, men som inte brukas som jordbruksmark ska ändå hållas öppna genom regelbunden röjning/slätter.

Skötselzon F: Våtmarker och vattenområden – 69 ha

Beskrivning:

Skötselzonen består av tre delområden; Dalbyviken, Dalkarlskärret och Stora kärret.

Dalbyvikens inre del består av strandängar med starr och tuvtåtel som längre ut övergår i vassbälten, flytbladsvegetation och öppet vatten.

Tuvfräsning har skett vid några tillfällen på de öppna sankmarkerna och huvuddelen av strandängarna betas av nötboskap. Tre källflöden finns vid Dalbyviken.

Bevarandemålet i zon F är öppna våtmarker och strandängar som präglas av hävd.

Dalkarlskärret är en uppdämd f.d. sänkt våtmark med vattenspegel, omgivet av beteshävdade fuktängar, starrmader och en ekhage. År 1971 dämdes utloppet i sydost för att skapa en attraktiv fågelbiotop, och sedan 1991 är vattenståndet reglerat för att efterlikna en naturlig vattenregim med höga vattennivåer på våren och lågvatten under tidig höst. Stora kärret är ett småvatten som anlades 2002, på en gammal, fuktig åkermark. Kärret består av öppna vattenytor och små öar. Under hösten 2015 restaurerades både Dalkarlskärret och Stora kärret i syfte att gynna fågelfaunan och andra våtmarksarter.

Bevarandemål:

Öppna våtmarker och strandängar som är präglade av hävd. Förekomst av kärlväxter, buskar och träd som bedöms vara igenväxningsvegetation ska vara liten. Rik fågelfauna samt värdefulla miljöer för övrig fauna och flora.

Dalkarlskärret och Stora kärret restaurerades hösten 2015. **Vattennivåerna är reglerade och ska följa bestämda nivåer.**

Skötselåtgärder:

Strandängar hävdas genom bete och/eller slåtter.

Övriga åtgärder:

Röjning av sly och buskar samt fräsning/puts av tuvor, bladvass m.m.

-

- Restaurering för att återskapa en mosaik av konstgjorda öar och öppet vatten.
- Vattenståndet ska regleras för att efterlikna en naturlig vattenregim med höga vattennivåer på våren och lågvatten under tidig höst.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 4.

Skötselzon G: Bebyggelse – 21 ha

- Beskrivning:** Skötselzonen utgörs av markområden vid bebyggelse och vissa anläggningar för friluftslivet samt park och alléer vid herrgården.
- Bevarandemål:** Byggnader och övriga anordningar, samt trädgårdsmiljöer, park och naturmark ska vara välskötta och för ändamålet funktionsenliga. Allmänheten får inte utestängas från trädgårdsmiljöer och parker. Ändamålet för specifika områden anges i skötselområdena 6-10.
- Skötselåtgärder:** Markanvändning som kan hänföras till "normal" skötsel av byggnader och anläggningar är tillåten. Åtgärder som går utöver detta, t.ex. schaktning, rivning, ny- och ombyggnader är förenade med tillståndsplikt.
Park, alléer och övrig naturmark kring bebyggelse och anläggningar sköts så att karaktären av ett äldre herrgårdslandskap och torpmiljöer bevaras. Plantering av främmande växtlighet, buskar och träd ska undvikas, speciellt arter som kan sprida sig i det omgivande landskapet.

Anläggningar och anordningar i skötselzonen ska vara väl underhållna.

Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)

Beskrivning: Inom Hammarskogsområdet finns många anordningar för friluftslivet. Här finns ex. *stigar och vandringsleder cykelled och skidspår*. Från Hammarskogs herrgård till badplatsen vid Dalbyviken går en rullstolsanpassad spång utmed strandängen, med flera rastplatser anpassade för rullstol. En cykelled som förbinder Uppsala och Hammarskogs herrgård är nyligen anlagd. Mellan Uppsala och Hammarskog finns en ca 1 mil utmarkerad skidled.

Information om området finns vid parkeringsplatserna, Hammarskogs herrgård och Naturskolan med informationstavlor, informationsbroschyrer och kartor.

Vid Hammarskogs herrgård finns *café, naturskola och snickeri m.m.* Här finns även grillplats med bänkar och bord, lekplats, boulebänor, och toaletter. På vintern anordnas en pulkabacke ner mot stranden.

Parkeringar och tillgänglighetsanpassade toaletter finns vid Hammarskogs herrgård, samt vid Dalbyviken, Skogshyddan och Dalkarlskärret.

Vid Dalbyviken finns en *badplats* med en klippt gräsmatta, öppen sandstrand, badbrygga och en brygga för *roddbåtar och canadensare* för uthyrning.

Inom området finns *fågeltorn, en utkiksplattform* och flera fina naturliga utsiktspunkter.

Bevarandemål: Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva och utveckla olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, biologisk mångfald och de skönhetsvärden som finns i området.

Skötselåtgärder:

Löpande:

- Städade och välhållna parkeringsplatser, rastplatser, badplats etc.
- Underhåll av vägar, leder, stigar, skidspår etc. Se till att fallna träd inte ligger över stigar/leder.
- Underhåll av anläggningar, informationstavlor och övriga anordningar i reservatet samt påfyllnad av vedförråd.
- Underhållsröjning och gallring vid bl.a. utsiktsplatser.
- Bete/slätter.
- Översyn och underhåll av bl.a. stängsel och genomgångar.

Skötselområden

Skötselområde 1: Yngre barrplanteringar – 6,2 ha

- Beskrivning:** Yngre barrplanterade bestånd, ofta med inslag av överståndare och rik lövföryngring. Stamdiameter på barrträden är oftast mindre än 10 cm.
- Bevarandemål:** Skapa varierande och mer naturliga skogsbestånd. Vanligtvis löv- och blandskogsbestånd, men ibland behåller man det barrdominerade skogsbeståndet om lövföryngringen är dålig.
- Skötselåtgärder:** Röjning/huggning av planterade barrträd, huvudsakligen träd med en stamdiameter mindre 10 cm. Träden fälls och lämnas kvar på platsen. Beroende på hur bestånden ser ut, och vilken skötselzon de tillhör, fälls olika mycket barrträd. Är målet att skapa en lövdominerad skog fälls de flesta planterade barrträd, medan viss utglesning räcker då målet är blandskog eller barrdominerade bestånd.

Om lövföryngringen har varit dålig i planteringarna behåller man det barrdominerade beståndet men frihugger till exempel överståndare.

I lövrika bestånd röjer man det mesta av granarna.

Skötselområde 2: Igenväxning av hagmarker – 10,6 ha

- Beskrivning:** Igenväxningsvegetation på tidigare öppen mark eller hagmark med gamla lövträd. Igenväxningen består främst av yngre björk, asp och hassel, men bitvis även slån- och nyponbuskar.
- Bevarandemål:** Restaurerad och återskapad öppen mark eller hagmark med frånvaro av slyvegetation och täta buskskikt. Enstaka yngre träd (ersättningsträd till de gamla) och spridda buskar får förekomma.
- Skötselåtgärder:** Röjning/uthuggning av igenväxningsvegetation. Fällda träd och buskar fraktas bort eller samlas ihop i högar och eldas upp. Ringbarkning av vissa träd, t.ex. asp, kan bli aktuell då man vill minska rotskottsbildningen. Åtgärden kan behöva upprepas, speciellt om hävden är svag. Därefter kontinuerlig hävd.

Röjning/uthuggning av igenväxningsvegetation behövs om beteshävdan är för svag.

Röjning av brynzoner mot öppen mark är nödvändig om gamla hagmarksträd ska överleva.

Ekhagen vid Vreta udd betas inte utan måste hållas öppen genom återkommande slåtter och röjningar.

Skötselområde 3: Fyra talldominerade bestånd – 9,9 ha

- Beskrivning:** Fyra talldominerade bestånd med speciella natur- och friluftsvärden. Två av bestånden ligger i den norra delen, vid Stora kärret. Det ena består av en tallskog på bergbunden mark som eldhärjades för några decennier sedan. Det andra är ett avverkat område med många sparade tall- och aspöverståndare samt flera solexponerade tallågor. Närmare herrgården finns två andra tallbestånd som är ganska likåldriga, men som har en rik förnygring av ek. Båda bestånden vetter ut mot öppen åkermark och i kantzonen finns fina utsiktsplatser.
- Bevarandemål:** Talldominerad skog med stort inslag av ek och asp. Naturlig tall-, ek-, asp- och enbuskförnygring gynnas.
- Skötselåtgärder:** Röjning/uthuggning av framför allt gran och björk, för att gynna tall, ek, asp och enbuskar. Vid frihuggning av överståndare, mindre ekar och enbuskar kan det vara nödvändigt att fälla yngre-medelåldrig tall. Åtgärderna kan behöva upprepas.

I de två tallbestånden nära herrgården ska äldre tall samt yngre ek och enbuskar gynnas. Ibland genom att fälla/ringbarka klenare tall.

I de två norra tallbestånden ska överståndare frihuggas och tallföryngring gynnas genom röjning av bl.a. gran och björk.

Skötselområde 4: Utsiktsplatser – 0,9 ha

- Beskrivning: Utsiktsplatser på eller vid berghällar samt vid Stora kärret.
- Bevarandemål: Utsiktsplatser med mer eller mindre fri sikt.
- Skötselåtgärder: Röjning, uthuggning eller ringbarkning av vissa träd och buskar på och vid utsiktsplatserna. Gamla eller senvuxna träd sparas, liksom spridda

buskar. För att undvika omfattande slyuppslag bör uthuggningarna göras successivt.

Utsiktsplatserna öppnas successivt för att undvika kraftiga slyuppslag.

Skötselområde 5: Igenväxande åkermark – 1,1 ha

- Beskrivning:** F.d. åkermark som delvis är planterad med diverse lövträd, bl.a. björk, ek, ask, körsbär och lind. Spontan igenväxning har också skett i kanterna mot skogsmark.
- Bevarandemål:** Bevara gammal kulturmark och slå vakt om värden för friluftslivet, utmed stigen till Stora kärret.
- Skötselåtgärder:** Røjning av träd och buskar. Riset fraktas bort eller samlas ihop i högar och eldas upp. Därefter återkommande slåtter av den öppna gräsmarken. Enstaka träd kan sparas, t.ex. ek, lind och tall.

Bevara den öppna gräsmarken genom röjning av unga träd och återkommande slåtter.

Skötselområde 6: Hammarskogs herrgård med omgivning

- Beskrivning:** Området kring Hammarskogs herrgård utgör reservatets besökscentrum. Inom området finns många anordningar för besökaren. På vintern anordnas en pulkabacke ner mot stranden. Invid Hammarskogs herrgård ligger Uppsala naturskola.
- Bevarandemål:** Området kring herrgården är en naturlig och välkomnade port för besökare till Hammarskog. Goda förutsättningar ska finnas att bedriva för området ändamålsenliga, varierade verksamheter för olika målgrupper.
- Skötselåtgärder:** Området ska hållas i gott skick vilket innebär att områdets anläggningar sköts och städas, gräset hålls klippt, buskar och igenväxningsvegetation brer inte ut sig, skräp förekommer inte. Allmänheten får inte utestängas från parkområdet.

Park, alléer och övrig naturmark ska lämpligen vara estetiskt tilltalande, men får också skötas så att vissa naturvärden gynnas.

Skötselområde 7: Badplats

Anläggningar ska vara välskötta och funktionella för ändamålet.

Beskrivning:

Vid Dalbyviken finns idag en badplats med en klippt gräsmatta, öppen sandstrand, badbrygga och en brygga för roddbåtar och canadensare som kan bokas och hyras via tillsynsmannen. Parkeringsplats finns, liksom toaletter och grillplats med bänkar och bord. Den öppna gräsmarken används sommartid för bl.a. tältning.

Bevarandemål: Badplatsen ska vara välskött och funktionell med de anordningar och säkerhetsanordningar som behövs för att ge besökaren trygga förutsättningar att bl.a. bada.

Skötselåtgärder: Området ska hållas i gott skick och allmänheten får inte utestängas. Sandstrand, bryggor och dylikt underhålls och ersätts vid behov.

Skötselområde 8: Östbergstorpet

Beskrivning: Östbergstorpet är ett möblerat soldattorp som idag är öppet för allmänheten som raststuga. Här finns kamin och vedspis samt vattenpump ute på gården och grillplats med bänkar och bord.

Bevarandemål: Området ska kunna fungera som en målpunkt, lätt att nå från Hammarskog.

Torpmiljö och rastplats som är idag öppen för allmänheten året runt.

Skötselåtgärder: Området ska hållas i gott skick vilket innebär att området städas, gräset hålls klippt, buskar och igenväxningsvegetation brer inte ut sig, skräp förekommer inte. Allmänheten får inte utestängas från området. Staket och andra anläggningar för djurhållning ska tas bort eller underhållas.

Skötselområde 9: Fyristorp

Beskrivning: Fyristorp innefattar ett torp och några övriga byggnader. Vattenpump, grillplats med bänkar och bord finns ute på gården.

Bevarandemål: Området ska kunna fungera som en målpunkt, lätt att nå från Hammarskog.

Skötselåtgärder: Området ska hållas i gott skick vilket innebär att området städas, gräset hålls klippt, buskar och igenväxningsvegetation brer inte ut sig, skräp förekommer inte. Allmänheten får inte utestängas från området.

Fyristorp med förutsättningar för en fungerande målpunkt.

Skötselområde 10: Brynzoner med värdefulla träd och buskar – bilaga 5.3

Beskrivning: Brynzoner på åkerholmar och utmed skogskanter med yngre-medelåldriga ekar samt ett rikt och varierande buskskikt.

Bevarandemål: Frihuggna ekar som på sikt kan utvecklas till vidkroniga träd med höga naturvärden.

Skötselåtgärder: Återkommande röjningar kring ekarna. Ibland även frihuggning av andra trädslag, t.ex. lind, alm och tall.

Lövträdsrika åkerholmar med vidkroniga träd och ett varierat buskskikt har höga naturvärden.

I vissa brynzoner finns rik förekomst av ek som bör frihuggas.

Frihugning av ek bör ske redan när träden är unga. Då har de större chans att utvecklas till värdefulla hagmarksekar.

Gränsmarkering och skyltning

Reservatets gränser skall markeras ut av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar. Reservatetsförvaltaren ansvarar även för övrig skyltning (informationstavlor, vägvisare, leder, stigar etc.). Skyltningen utförs enligt svensk standard (SIS 03 15 22 och SIS 03 12 11).

Tillsyn

Reservatsförvaltare är Uppsala kommun. Övervakning inom naturreservatet utförs av förvaltaren. I arbetsuppgiften ingår bl.a. kontroll av efterlevnaden av reservatsbestämmelserna, reservatets gränsmarkering, skyltning, underhåll av leder och stigar samt städning. Förvaltaren skall fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten särskilt i frågor där skötselplanen inte tydligt reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten är Miljö och hälsoskyddnämnden i Uppsala kommun.

Uppföljning

Reservatsförvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder samt annat som kan vara av intresse för förvaltningen. Dokumentationen skall årligen ställas samman. Dokumentationen är viktig då den skall ligga till grund för ändringar i förvaltningen och som underlag för eventuell revidering av skötselplanen.

Vid dokumentationen ska anges:

- Plats för åtgärden.
- Åtgärdens art.
- Tidpunkt för åtgärdens utförande.
- Eventuell notering om åtgärdens effekt.
- Kostnader för naturvårdsförvaltningen.
- Intäkter.
- Intressanta iakttagelser som kan vara av intresse för förvaltningen.

Noteringar görs lämpligen för respektive skötselzon/-område. Det är värdefullt om förändringar dokumenteras fotografiskt.

Inventeringar av områdets naturvärden bör göras regelbundet vilka ska ligga till grund för att se om reservatets föreskrifter och skötsel ger önskat resultat. Inventeringar får göras efter samråd och godkännande av reservatsförvaltaren för reservatet.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- Almquist, E. 1929: Upplands vegetation och flora. Acta Phytogeogr. Suec. 1: 1-622. (+ kartbilaga).
- Appelqvist, T., Fasth, T. & Bengtson, O. 2008: Åtgärdsprogram för finnögontröst 2008-2012 (*Euphrasia rostkoviana ssp. fennica*). Naturvårdsverket. Rapport 5918.
- Aronsson, G. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av violgubbe (*Gomphus clavatus*). Naturvårdsverket. Rapport 5638.
- ArtDatabanken. 2015: Rödlisade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Björklund, J-O. 2010: Åtgärdsprogram för ängsskäreplattmal 2010-2014 (*Agonopterix bipunctosa*). Naturvårdsverket. Rapport 6343.
- Forslund, M. (red.) 2015: Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03 Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Fredriksson, R. & Tjernberg, M. (reds.) 1996: Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. Fåglar i Uppland, supplement 2. Uppsala.
- Ingmar, T., Bergmark, A. & Sandberg, G. 1968: Naturvårdsinventering av Uppsalatrakten. Almquist & Wiksells Boktryckeri AB, Uppsala
- Jeppson, M. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av slöjroksvamp (*Lycoperdon mammiforme*). Naturvårdsverket. Rapport 5544.
- Jonsell, M. & Sahlin, E. 2010: Inventering av vedlevande skalbaggar på lindar i Södermanlands, Uppsala och Västmanlands län. Länsstyrelsernas rapportserie: Upsala 2010:5. ISSN: 1400-4712.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1. Rapport och bearbetning. 2. Katalog över samtliga objekt. Medd. 1986:1. ISSN 0280-0942.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. 1988:2.
- Länsstyrelsen i Västmanlands län 2012: Åtgärdsprogram för ortolansparv (*Emberiza hortulana*) i Inre Mälarens skärgård. Rapport Life MIA.
- Naturvetenskapliga studentsällskapet i Uppsala 1993: Uppsala-traktens naturminnesinventering 1937 – 1944. Naturvårdsförvaltningen i Uppsala kommun.
- Nitare, J. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av rödlisade fjälltaggsvampar (*Sarcodon*). Naturvårdsverket. Rapport 5609.
- Nitare, J. (red.) 2005: Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. 3:e uppl. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Schmalholz, M. 2006: Finnögontröst i Uppland och Västmanland. Svensk Bot. Tidskr. 100:221-225.
- Struwe, I. 2008: Åtgärdsprogram för knubblårsbarkfluga 2008-2012 (*Solva marginata*). Naturvårdsverket. Rapport 5759.
- Uppsala kommun. 1994: Naturvårdsinventering av Uppsala kommun 1988-1996. Dalby socken (DAL). Naturvårdsförvaltningen. Rapport 6/40.
- Waldén, H. W., 1969: En faunistisk-ekologisk detaljinventering av vissa djurgrupper inom den lägre markfaunan. Fauna och Flora, nr. 2, årg. 64.

Opublicerade skrifter

- Aronsson, G. 1998: Naturinventering av 15 skogsområden, s.k. frutvecklings-områden, på Uppsala kommuns markinnehav och nyttjanderätter.
- Föreningen Dalbyviken 2011: Fågelinventering av Dalbyviken 2011-2012. Delrapportering av ett LONA-projekt.

Hellman, B., Paget, S., Qvarnström, H. & Persson L. 1989: Hammarskog (Seminariearbete, Uppsala universitet, 1989).

Jonsell, L. 2014: Rapport om finnögontröstlokaler 2010-2014.

Nilsson, V. E. 2015: Dalbyviken är på väg att vakna.

Wiklund, K. och Nilsson, E. V. 2012: Sammanställning av växtinventering. Delrapport till länsstyrelsen i samband med avrapportering av LONA-medel.

Wärnbäck, J. 2015: Upplands Ornitologiska Förenings (UOF) inventeringsrapport av tre våtmarker i Uppsala kommun 2015 – Dalkarlskärret, Stora kärret och Vedyxa viltvatten.

Wärnbäck, J. 2016: Upplands Ornitologiska Förenings (UOF) uppföljning av basinventering av tre våtmarker i Uppsala kommun 2016.

Digitala källor

Artportalen: tillgängligt på <https://www.artportalen.se>

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgängligt på <http://karta.svo.se>

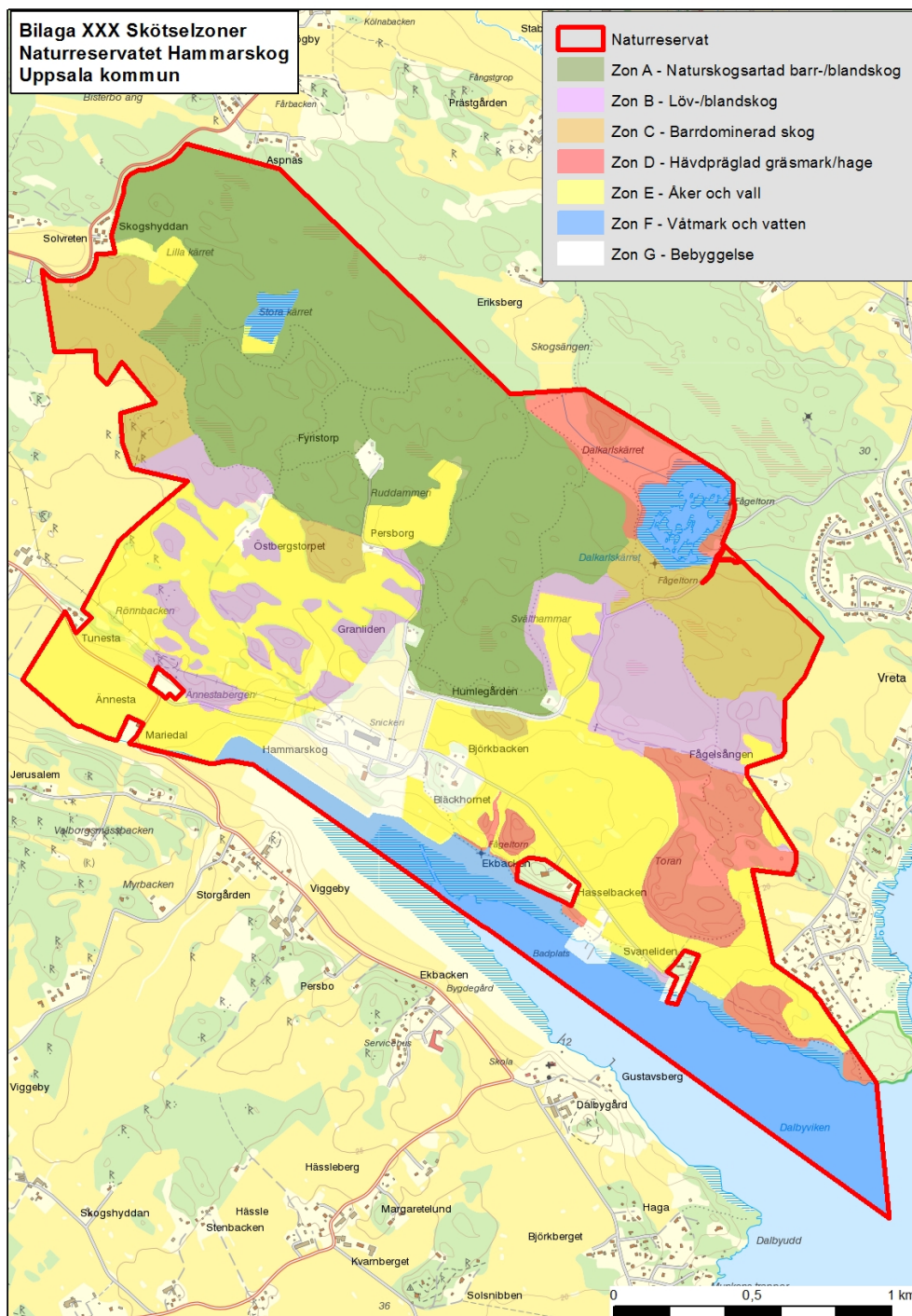
Bilagor

Bilaga 5. 1 Sköteselzoner

Bilaga 5. 2 Skötselområden 1-9

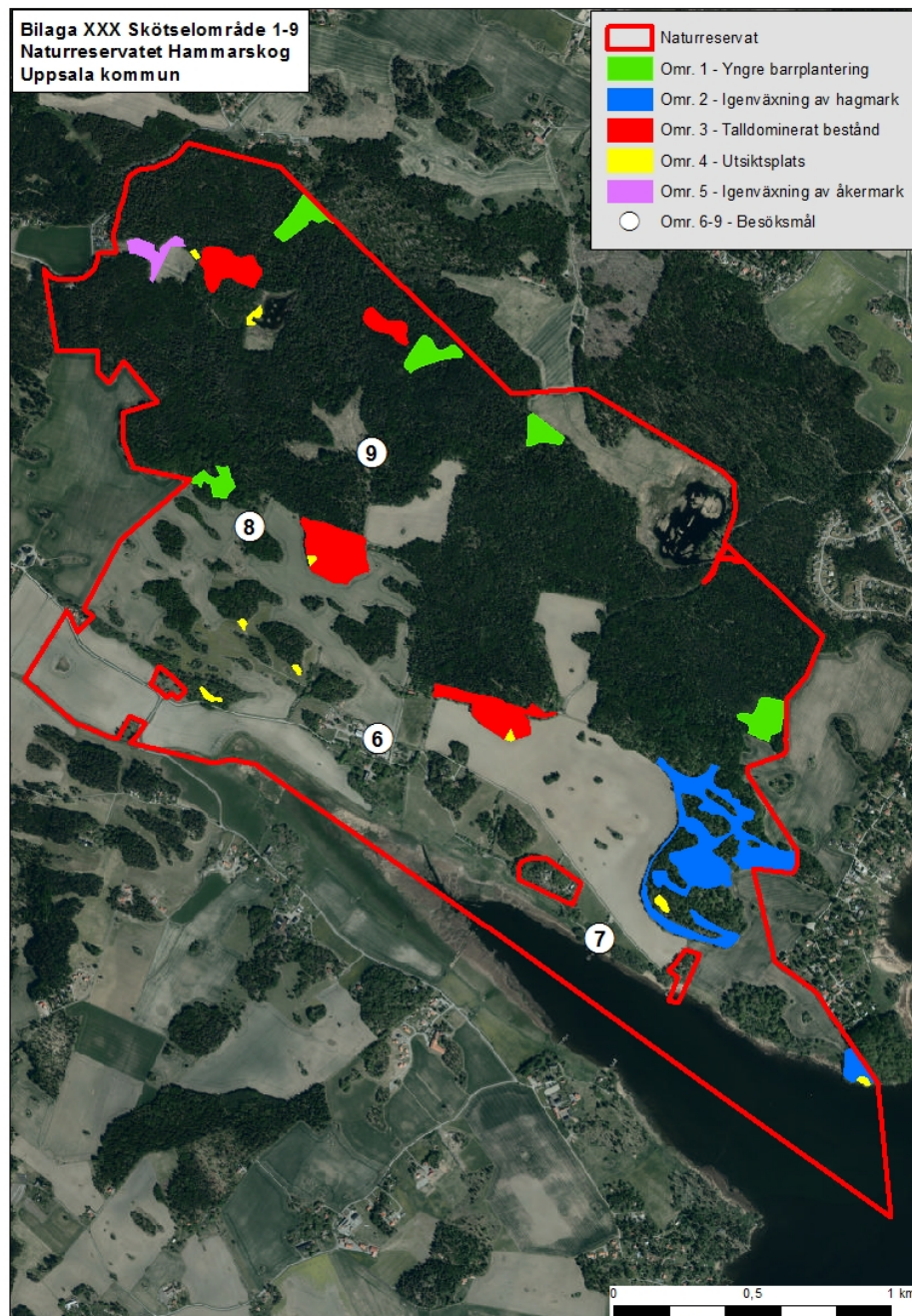
Bilaga 5. 3 Skötselområden 10

Bilaga 5.1 Skötselzoner

Bilaga 5.2 Skötselområden 1-9

Bilaga 5.3 Skötselområde 10

